

تاریخچه بانکداری در ایران

۲۶ آبان ۱۳۹۳ ساعت ۱۸:۱۴

پیشینه بانکداری دست کم به ۲۰۰۰ هزار سال پیش از میلاد برمیگردد و ایرانیان در اینکار پیشتاز بوده اند. زیرا از دوره هخامنشیان نشانه هایی از وجود موسساتی که امروز " بانک " نامیده میشوند ، وجود داشته است.

پیشینه بانکداری دست کم به ۲۰۰۰ هزار سال پیش از میلاد برمیگردد و ایرانیان در اینکار پیشتاز بوده اند. زیرا از دوره هخامنشیان نشانه هایی از وجود موسساتی که امروز " بانک " نامیده میشوند ، وجود داشته است. بانکهای خصوصی مانند بانک " اگیبی و پسران " و بانک " مورش و پسران " ، در سده ی هفتم پیش از میلاد ، بنیانگذاری شدند . قدیمترین بانک شناخته شده در گستره قلمرو ایرانیان با مرکزیت هایی مانند : همدان - پاسارگاد - بابل - اورشلیم - سارد ، که در زمان کوروش شاهنشاهی ایران را تشکیل می داد ، بانک " اگیبی (Egibi) و پسران " بود.

البته اوج بانکداری ایرانی را باید در دوران ساسانیان پیدا کرد . در این دوره سکه های طلا و نقره در همه جا به فراوانی در دادوستدها بکار میرفت . اما در آن دوره بجای جابه جایی پول ، از " برات " نیز بهره میگرفتند . " برات " سندی نوشتاری و شناخته شده ای بود که کار " چک " را انجام میداد .

واژه بانک از واژه ی ایتالیایی Banco گرفته شده که به معنای نیمکت است ، زیرا صرافهای ایتالیایی نیمکتی را در گوشه ای از بازار می گذاشتند و کار بانکی را روی آن انجام میدادند .

تاریخچه اسکناس :

بعقیده مورخان استفاده از پول کاغذی به سلسله سونگ (۹۶۰ - ۱۲۷۹) در چین برمیگردد. اولین اسکناس واقعی به اسم جیانوزی در منطقه چنگدو از ایالت سشوآن چین در ۱۰۲۳ میلادی استفاده شده است. بدین ترتیب چین را باید پیش قراول استفاده از اسکناس دانست.

این اسکناسها از چوب درخت توت درست می شدند. اسکناسی موسوم به جیائوزی

بعدها اسکناسی در دوران فرمانروایی قوبیلای خان مغول در چین به کوشش وزیر ایرانی او سید اجل گسترش یافت . سید اجل

یکی از بسیار ایرانیان دانشمند و توانمندی بود که مغولها به پایتخت خود کوچ داده بودند ، او حدود ۲۵ سال وزارت کرد و تا زمانیکه این جایگاه را داشت ، پول کاغذی ، که چاو نام داشت ، در دادوستدها سامان داده بود.

بانکهای نوین در ایران :

پیشنهاد بنیان گذاری بانک در ایران را نخستین بار ژان ساوالان فرانسوی در سال ۱۲۴۳ ه ش (۱۸۶۴ میلادی) ، هنگامی که میرزا محمودخان ناصرالملک برای بستن قرارداد بنیان گذاری راه آهن در لندن بود ، به او داد. در همین زمان ، روشنفکران و سرمایه داران ایرانی نیز کوشیدند نیاز کشور به داشتن بانک را برای دولت مردان قاجار روشن کنند.

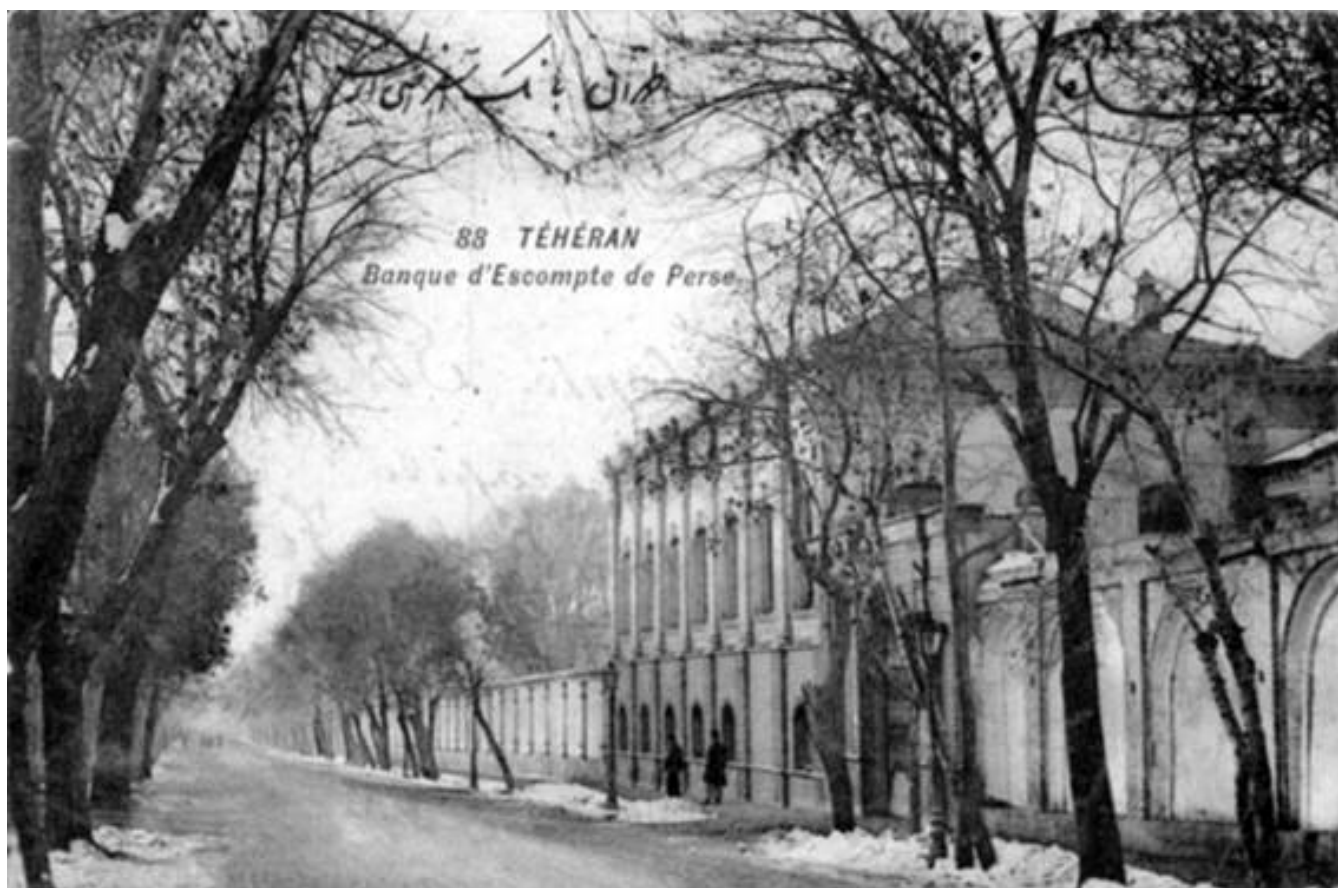
به هر حال تا قبل از سال ۱۲۶۶ شمسی صرافیهای بزرگ و کوچک مهمترین نهادهای مالی ایران را تشکیل می دادند. در این سال " بانک جدید شرق " که مرکزش در لندن بوده و در مناطق جنوبی آسیا فعالیت داشت ، شعبه خود را در تهران افتتاح کرد.

پس از آن در سال ۱۲۶۸ ه ش (۱۸۸۹ میلادی) ناصرالدین شاه قاجار امتیاز بانک داری را برای ۶۰ سال به ژولیوس روتر (بنیانگذار خبرگزاری روتر) داد و در مقابل بانک شاهنشاهی صد هزار تومان وام ده ساله به دولت ایران پرداخت کرد. در نتیجه بانک شرق بسته و جایگاه خود را به " بانک شاهنشاهی " داد.

بانک شاهی در میدان توپخانه ، سال ۱۲۸۰ ، دوره قاجار

بعد از بانک شاهنشاهی ، روسها نیز در سال ۱۲۷۰ ه ش " بانک استقراضی روس " را بنیان گذاری کردند و امتیاز این بانک برای ۷۵ سال به ژاک پولیاکف ، سر کنسول روس ، در ایران واگذار شد.

نمایی از بانک استقراضی روس

از جمله دیگر بانکهای بیگانه میتوان از " بانک عثمانی " با شعبه هایی در تهران ، کرمانشاه و همدان اشاره کرد.

آلمانیها نیز در جریان جنگ جهانی اول در کرمانشاه بانکی را بنیانگذاری کردند که به علت بی اعتمادی مردم نسبت به اسکناسهای آنان ، کم کم این بانک برچیده شد.

در سال ۱۳۰۴ ه ش نیز بانکی بنام " بانک پهلوی قشون " با سرمایه ی یک میلیون تومان گشایش یافت. بخشی از سرمایه ی این بانک را دولت فراهم میکرد و بخشی از آن از صندوق بازنشستگی افسران و درجه داران ارتش بدست آمد. این بانک از سال ۱۳۲۴ ه ش بنام " بانک سپه " شناخته شد.

بانک پهلوی قشون

در سالهای بعد بانکهای متعددی در ایران تاسیس شد که خارج از حوصله این تاریخچه میباشد. البته جالب است بدانیم در سال ۱۳۳۹ تعداد کل بانکهای کشور به ۲۷ بانک بالغ شد که از این تعداد ۱۰ بانک تحت عنوان بانکهای دولتی و ۱۷ بانک تحت عنوان بانکهای خصوصی به انجام عملیات بانکی اشتغال داشتند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۵۱۵۰/ایران-بانکداری-تاریخچه/>